

Vattenskalbaggar från sydostligaste Medelpad – ännu ett bidrag till den faunistiska notisens överlevnad

ANDERS N. NILSSON

Här sitter jag så igen med några nya fynduppgifter för dessa vattenskalbaggar. Ska jag skita i traditionerna och bara rapportera in rådata till artportalen? Men kommer inte detta att innebära sotdöden för den litterära genre som kan kallas den faunistiska notisen? Som svensk entomolog känner jag mig för evigt del av en lång tradition av samlare och stilister, vars notiser i de svenska tidskrifterna fortfarande är en fröjd att få ta del av. Ta bara som exempel Nils Bruces ödesmättade rader från 1944 (s. 11):

”Ett uppstigande terrängledes på Tåsjöberget under ivrigt håvande i den frodiga vegetationen inbragte mig förutom en del fynd förlusten av min näst käraste vän, min pipa, vilket tillsammans med ett strilande regn förstörde senare hälften av arbetsdagen.”

Jag kan se honom framför mig och leva mig in i hans situation. Det är verkligen utsmyckningar av detta slag som gör faunistiken läsvärd. Nakna artlistor med en och annan genitalieteckning till i all ära, men de säger inte mycket om vad det innebär att vara entomolog, och därmed människa.

Samlandet är nödvändigt för att få bränsle till författandet av nya faunistiska notiser. Denna gång blev det Medelpadskusten söder om Brämön och ner till hälsingegränsen, som är flack med en del mer eller mindre avsnörda vikar och en myckenhet av småvatten av olika slag.

Länsstyrelsen har dokumenterat en relativt rik förekomst av större vattensalamander i området (Olofsson m fl 2008). Mina spridda tidigare besök i området gav några aptitretare i form av spridda fynd av sydligare arter som t ex *Noterus crassicornis* och *Hydroglyphus pusillus* (1979-05-26 i Salen), och när jag nyligen examinerade bifångster från länsstyrelsens salamanderfällor dök bl a *Hydaticus seminiger* upp (Nilsson 2009). En naggande känsla av att där borde finnas mera att hämta började göra sig kännbar och resulterade så i en liten expedition 7-9 juni 2009.

Lokalförteckning

Koordinater anges enligt Rikets nät RT90. Lokalerna 1-4 besöktes 7e, 5-9 den 8e, och 10 den 9e juni. Vädret var huvudsakligen soligt under alla tre dagarna. Det var för årstiden förvånansvärt torrt i markerna och flertalet mer temporära vatten var helt uttorkade.

Medelpad

- (1) Havsnära starrkärr mellan Fäbodviken och Långviken 6894092, 1588765 (= länsstyrelselokal nr. 3331).
- (2) Havsnära starrkärr innanför Långviken 6893936, 1588477.
- (3) Starrkärr innanför Rönnbottensviken 6893076, 1587852.
- (4) Grönviken, havsstrand 6893586, 1588322.
- (5) Kustjärnen, gungfly av vitmossor 6894196, 1588417.
- (6) Tjärn innanför Långören 6893491, 1588807.
- (7) Myr med bladvass och *Eriophorum*-kärr 6893581, 1587817.

(8) Långsträckt damm i vägdike 6893421, 1586977.

(9) Dikespöl med kaveldun 6893706, 1586792.

Hälsingland

(10) Havsnära starrkärr innanför Strandbotten 6891946, 1587332.

Artlista

För varje art anges Lokal nr/Antal fångade individer, och larver anges med L.

Acilius sulcatus: 1/1

Agabus affinis: 3/1, 7/4, 10/4

Agabus labiatus: 1/2L

Agabus serricornis: 5/2

Agabus sturmii: 1/1L, 5/1, 8/1+1L

Bidessus grossepunctatus: 5/10

Colymbetes paykulli: 5/1

Hydaticus seminiger: 3/1, 10/1L

Hydroporus angustatus: 3/1

Hydroporus erythrocephalus: 1/3, 3/8, 7/1, 8/1, 9/1, 10/3

Hydroporus memnonius: 10/1

Hydroporus obscurus: 3/1, 5/6, 7/3, 8/1, 9/3, 10/1

Hydroporus planus: 1/1

Hydroporus striola: 1/4, 3/1, 10/5

Hydroporus tristis: 1/3, 10/1

Hydroporus umbrosus: 3/2, 8/3, 9/1, 10/10

Hygrotus decoratus: 10/1

Hygrotus impressopunctatus: 4/1

Ilybius aenescens: 1/1, 3/11, 5/1, 6/2, 7/2

Ilybius ater: 3/2, 8/1, 10/1

Ilybius fuliginosus: 3/3

Ilybius guttiger: 3/10, 5/1, 7/5, 8/1, 10/4

Rhantus grapii: 3/1+1L, 8/3+6L, 10/1

Rhantus suturellus: 1/1

Suphrodytes dorsalis (f. *typica*): 10/4

Gyrinus marinus: 6/10

Gyrinus natator: 1/4, 2/2, 3/4, 10/1

Gyrinus substriatus: 6/1, 8/2

Haliplus ruficollis: 8/1, 10/1

Hydraena britteni: 8/1

Hydrochus brevis: 1/18, 10/5

Helophorus strigifrons: 1/2

Anacaena lutescens: 5/1, 6/1, 9/1, 10/1

Berosus luridus: 1/3

Coelostoma orbiculare: 5/1

Enochrus affinis: 3/1, 5/3, 8/1

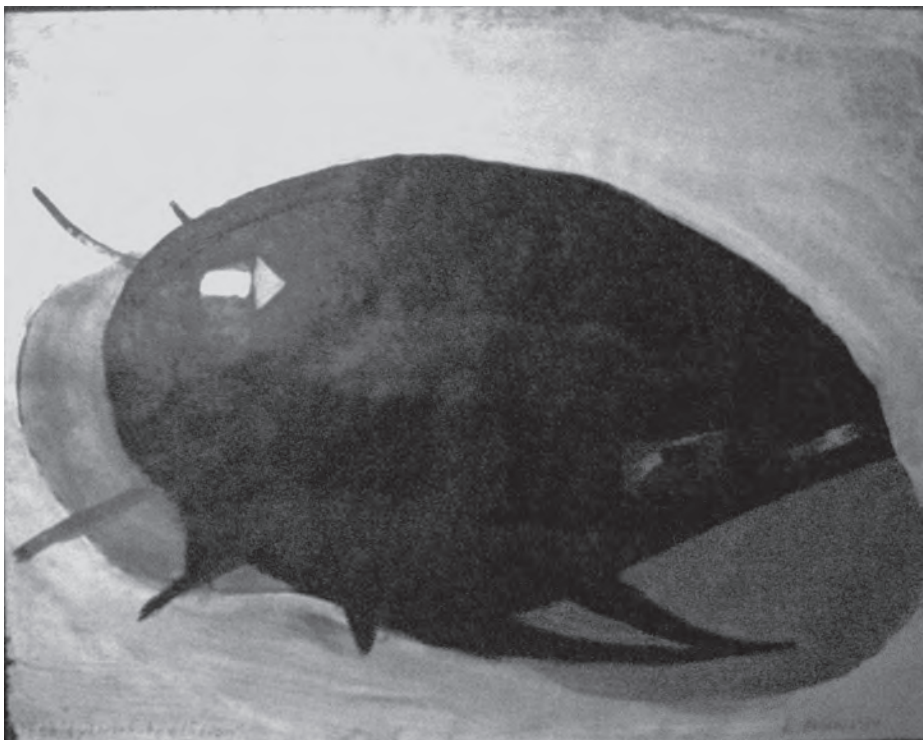
Enochrus coarctatus: 3/2, 5/1, 8/1

Enochrus ochropterus: 3/6, 5/4, 7/1, 9/2, 10/1

Enochrus testaceus: 4/1

Hydrobius fuscipes: 7/1

Laccobius minutus: 3/3, 8/3

"Den svarta dykaren"; målning av Lars Askaner 1984; i författarens ägo.

Spridda kommentarer

På de besökta tjärnarnas yta sågs helt säkert den stora svarta skraddaren *Gerris lacustris* (lokal 5 & 6). I håven hamnade en del salamandrar, varav den större med säkerhet endast på lokal nr 1. Den mindre föreföll mycket frekvent i området och sågs i vuxen form på lokalerna 3 samt 7-9.

Dykaren *Hydaticus seminiger* togs på två nya lokaler och tycks därmed förekomma frekvent men enstaka i områdets starrkärr. Det faunistiskt intressantaste fyndet var nog den lilla vackra dykaren *Hygrotus decoratus* som i Sverige förekommer norrut till Hälsingland med ett enstaka fynd i Lapp-land (Nilsson & Persson 1989). Jag har tidigare rapporterat den från Hornslandet (Nilsson m fl 1999) och nu alltså endast ett stenkast från gränsen till Medelpad, där den alltså borde kunna påträffas. Av virvelbaggarna var *Gyrinus natator* mest frekvent i de studerade vattnen, ett förhållande som jag tidigare kunnat konstatera på Holmöarnas södra delar (Nilsson 2006).

Att trampa fram våra minsta dykare, i detta fall *Bidessus grossepunctatus*, i kanten av ett gungfly som omgärdar en skogstjärn är alltid något av ett vågspel. Här kan ett tips från en av den faunistiska notisens mästare vara värt att ha i åtanke: "Följaktligen bör den som undersöker lokalen helst vara iförd simdräkt samt medföra en slana, som vågrätt utlagd är till god hjälp vid passerandet av kritiska punkter." (Palm 1934:141).

Citerad litteratur

Bruce, N. 1944: Några data från insamlingsresor för Riksmuseum jämte förteckning över nyfynd för land och landskap. *Entomologisk Tidskrift* 65: 9-28.

Nilsson, A.N. 2006: Holmöarnas vattenskalbaggar 2 – Grossgrunden och Lillhalörsgrundet. *Natur i Norr* 25(2): 81-84.

Nilsson, A.N. 2009: *Limniska makrovertebrater – bifångst från salamanderinventering i Västernorrlands län 2007 och 2008*. Länsstyrelsen Västernorrland avdelningen för miljö och natur rapport 2009:8.

Nilsson, A.N., Hellqvist, S. & Henriksson, B. 1999: Småkryp på Hornslandet – rapport från NEFs inventeringsläger 1998. *Natur i Norr* 18(1): 1-7.

Nilsson, A.N. & Persson, S. 1989: The distribution of predaceous diving beetles (Coleoptera: Noteridae, Dytiscidae) in Sweden. *Entomologica Basiliensia* 13:59-146.

Olofsson, F., Persbo, F. & Öhmark, S. 2008: *Inventering av större vattensalamander i Västernorrlands län 2007*. Länsstyrelsen Västernorrland, rapport 2008:9.

Palm, T. 1934: Skalbaggsfaunan vid en sydsvensk Sphagnumtjärn. *Entomologisk Tidskrift* 54: 140-148.

Författarens adress:

anders.nilsson@emg.umu.se

Mullsjö 258, 91490 Nordmaling

Okänd yngling passerande en av Palms kritiska punkter nattetid.